

Знаменним є те, що основа «Меморіалу Шоа» була закладена у 1943 році, коли територія Франції ще не була звільнена від нацистів військами союзників. Саме в цей період іде збір матеріалів, свідчень, документів. Існування Меморіалу такий тривалий час, допомога з боку держави дали можливість сформувати власну школу по дослідженню історії Катастрофи.

Під час лекцій французьких викладачів мимовільно виникало бажання порівнювати підходи до вивчення теми в Україні та Франції, готовність суспільства обговорювати болючі питання. Система роботи та підходів до вивчення Катастрофи в «Меморіалі Шоа» суттєво відрізняється від системи роботи і підходів в «Яд Вашем». Французькі дослідники розглядають знищення євреїв, як знищення частини французького суспільства. У Франції, де євреї мали громадянські права, їх ідентифікували за релігійними поглядами (на відміну від Східної Європи, в т.ч. і Росії, де спрацьовував фактор етнічної приналежності). Тут відсутній поділ населення на «свої» та «інші». З метою убезпечити себе від протистояння з боку французького суспільства уряд Віші, перш ніж передати євреїв у руки нацистів, позбавив їх французького громадянства.

В останнє десятиліття французька влада визнала роль у реалізації Голокосту уряду Віші та пересичних французів. Питання колаборації вже не є табу, про нього говорять відкрито і дослідники і викладачі шкіл. Але дане питання не перестало бути доволі дражливим, і розкриття його здійснюється дуже обережно і виважено. Питання «яким чином громадянське суспільство погодилося на знищення своїх співгромадян?» повної відповіді не має. Питання колаборації в Україні розглядається дуже незначною кількістю дослідників.

Ж. Котек чітко окреслив не тільки саме поняття «геноцид», але і показав етапи його реалізації та основні характеристики, які відрізняють геноцид від інших злочинів проти людяності. Дві ознаки, на мою точку зору, окреслюють рівень цинічності даного явища:

- здійснення геноциду під час війни, коли остання використовується *лише для маскування злочину*;
- заперечення, що вбивство здійснювалося лише заради вбивства.

Не менш ціннішим у спробі зрозуміти причини Шоа, є порівняння системи цінностей (запропонована Ж. Котеком), притаманних єврейській (іудейській) спільноті: монотеїзм, догляд за хворими немовлятами та інш., що суттєво відрізнялася від ідеології нацистів, побудованій на традиціях Римської імперії та античної Греції: політеїзм, вбивство неповноцінних немовлят, відмова нобілітету від фізичної праці. Адже знищення людей у Третьюму райху починалося з ізоляції та подальшої ефтаназії людей з психічними, фізичними, генетичними вадами. Формувалася готовність суспільства до сприйняття вбивства, як інструмента «вирішення проблем». Як було зазначено на семінарі, коли суспільство починає в самому собі визначати категорії «інших», виникає загроза повторення Катастрофи. Прикладом цього є геноцид тутсі в Руанді. Розкриття цієї теми Елен Дюма збагатило українську групу не тільки фактичним матеріалом, але і розумінням підходів при дослідженні причин геноцидів.

Значний вплив на українську групу справив Патрік Дюбуа. Будучи католицьким священиком, отець Дюбуа очолює громадську організацію «Яхад-ін-Унум», що проводить дослідження на місцях масових знищень євреїв та військовополонених на території України, Білорусії та Росії. Дана організація збирає свідчення, відновлює імена жертв...

Тетяна Лимар
вчитель гімназії № 32 (Полтава)